

POSITIONERING | VOORBLAD NOG TE BEPALEN

Metropoolregio Amsterdam

Anders kijken, anders doen.
Juist nu.

Voorwoord

Samenvatting

1. Onze common ground

2. Van hieruit anders kijken

2.1 Globale trends

2.2 Onze ambities

3. En anders doen

3.1 Op inhoud

- Kiezen: het schuurt
- Afwegingen vanuit brede welvaart
- Afwegingen vanuit meerkernigheid

3.2 Op samenwerking

- Dit blijven we doen want het werkt!
- Verkenning van hoe het beter kan

Voorwoord

Ntb

Samenvatting

Ntb

Vooraf / Wie doet wat

Voor u ligt een agenda over keuzes maken, vanuit ons gedeelde besef dat we dit willen doen om de brede welvaart te verbeteren. Om dat te kunnen doen is het gesprek tussen en binnen de deelregio's van de MRA een belangrijke voorwaarde.

Alle gremia binnen de MRA hebben de komende jaren de opgave dit gesprek te voeren en keuzes te maken die de metropoolregio verder brengen.

De bestuurlijke platforms zijn leidend voor de uitvoering van deze MRA Agenda. De raden & Staten wordt gevraagd deze agenda te bekrachtigen.

Het bestuur is verantwoordelijk en ziet toe op het maken van de juiste integrale afwegingen, coördineert de lobby naar Den Haag en Brussel en de realisatie van de centrale doelstellingen uit de samenwerkingsafspraken.

Leeswijzer

Tijdens de vele ontmoetingen en het ontwikkelen van deze agenda werd één ding heel duidelijk: brede welvaart is hierbij onze leidraad.

Ook hebben we grotendeels dezelfde wensen en ideeën over hoe we samen willen wonen, werken en reizen in onze meerkernige metropool.

Dat wat we gemeen hebben – onze common ground – vindt u in hoofdstuk 1.

In hoofdstuk 2 staan onze ambities. Die kunnen we echter niet allemaal tegelijk of zonder aanpassingen waarmaken. We moeten samen ook keuzes maken.

In hoofdstuk 3 vindt u hiervoor de tools die we daarvoor willen inzetten. Plus een verkenning van hoe we nog beter kunnen samenwerken – met behoud van wat goed gaat.

1. Onze common ground

Welkom op onze common ground, onze gezamenlijke grond, onze meent. Met een stevig fundament van gedeelde waarden en een helder hoger doel: iedereen doet mee in onze brede welvaart. Met oog voor nu en later, voor hier en elders.

Het idee van brede welvaart fungeert sinds een aantal jaren als wenkend perspectief voor beleidsmakers wereldwijd, aansluitend op de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Onze uitgangspositie is sterk. We hebben het relatief goed en zijn horen economisch gezien bij de topregio's van Europa. Maar onze regio staat ook onder druk. Om onze ambities te realiseren, moeten we fundamentele keuzes maken en investeringen doen. eze MRA Agenda zetten we in op deze keuzes, met als doel dat deze onze brede welvaart verbeteren.

De wereld verandert snel om ons heen. We leven in een tijd van mondiale uitdagingen waar geopolitieke, monetaire en ecologische ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. Vergrijzing, overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen, explosieve technologische groei zetten mondiaal vraagtekens bij de traditionele ambities en definities van welvaart. Economische, ecologische of sociale vraagstukken stoppen niet bij de eigen bestuurlijke grenzen. Een sterke regio maken we met elkaar. Onze regio staat niet op zichzelf: landelijke en mondiale ontwikkelingen en doelen hebben effect op onze keuzes. En vice versa. Keuzes die we willen maken om het leven van onze inwoners beter te maken. Op de onderwerpen waar we met elkaar vinden dat er in MRA verband afspraken kunnen worden gemaakt. In deze agenda wordt uitgewerkt welke onderwerpen we in MRA verband aanpakken, waarom we dat doen en hoe we daarvoor brede welvaart als richtsnoer gebruiken.

We willen in onze regio keuzes maken in het besef dat we Nederland als geheel nodig hebben voor alle opgaven waar we voor staan. De MRA kan niet zonder de rest van Nederland. En de rest van Nederland kan niet zonder de Randstad. Tijd om geen ongewenste tegenstellingen te creëren, maar de handen ineen te slaan. MRA erkennen we daarbij dat andere regio's in het verleden niet voldoende zijn gezien in het nationale perspectief. Dat kan niet langer, we hebben elkaar nodig.

Dit betekent ook wat voor de ontwikkeling binnen de MRA. De bevolking blijft groeien. We willen die groei benutten om de onderscheidende kwaliteiten van de metropoolregio verder te versterken: onze leefkwaliteit en de menselijke maat. Om dat te bereiken, zetten we de meerkernige structuur van sterke steden en dorpen in een sterk landschap verder kracht bij, een meerkernige metropool.

Ja, we zijn een internationale economische topregio en zowel in productie als in werkgelegenheid groeien we harder dan de rest van Nederland. Maar ten koste van wat? Dus hoe doen we dat op een duurzame manier. Ja, we voelen de verantwoordelijkheid voor een prettige leefomgeving voor inwoners, een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en voor soepele verbindingen van A naar B – hoe je ook reist – door een prachtig landschap dat volop ruimte biedt aan natuur en cultuur.

De tijd waarin we leven daagt ons uit om te formuleren hoe wij dit ook naar de toekomst waar kunnen (blijven) maken. Er spelen namelijk meerdere grote vraagstukken en crises tegelijk. Door klimaatverandering staat de leefbaarheid in onze regio onder druk. De woningnood klopt luid en duidelijk op onze deur. Sociaal-maatschappelijke verschillen nemen toe. Het energienet zit aan zijn grens. Zelfs onze zoetwatervoorraad staat onder druk door de stijgende zeespiegel. En we weten allemaal dat de manier waarop onze economie momenteel groeit, hier mede debet aan is.

Tel hier de schaarste in ruimte, middelen en arbeidskrachten bij op en je weet dat onze samenwerking zich heeft te richten op oplossingen die geen van ons afzonderlijk kan realiseren. Samenwerking en verbinding zijn nodig en logisch in onze samenhangende metropool. En dat doen we ook al op verschillende tafels, zoals de NOVEX gebieden. We doen met deze agenda geen dingen dubbel, maar in lijn met elkaar.

Daarom kijken we in deze agenda ook voorbij ons eigen grondgebied. Hoe kunnen we onze relatie met andere regio's en het Rijk optimaliseren? Hoe verhouden we ons tot de uitdagingen die onze regionale grenzen en onze landsgrenzen overschrijden? En hoe maken we vervolgens de best mogelijke keuzes? Want niet alles kan.

Één ding is duidelijk en sterkend: in de MRA hebben we op hoofdlijnen dezelfde ideeën over hoe we hier samen willen wonen, werken en reizen. Dat zie je alleen al aan onderstaande selectie van quotes uit de plannen van alle deelregio's: samen vormen ze een zeer waardig en stevig fundament van waaruit we anders kunnen gaan kijken:



Een selectie uit onze proposities waar trots & gedeelde waarden in doorklinken

ALMERE -LELYSTAD (FLEVOLAND)

"We bouwen niet alleen woningen. We bouwen verder aan levendige, **duurzame gemeenschappen**. En aan een leefklimaat waar mensen prettig kunnen wonen, werken, leren, ondernemen en recreëren. Met balans tussen nieuwe woongebieden en bestaande wijken. We moeten investeren in de **kwaliteit van onze leefomgeving**. Met een goed aanbod van werk, onderwijs, cultuur, maatschappelijke voorzieningen, gezondheidszorg en veiligheid. Almere en Lelystad staan voor keuzes die noodzakelijk én veelbelovend zijn."

AMSTELLAND – MEERLANDEN

"Met een **toekomstbestendige regionale samenwerking** dragen we bij aan een circulaire economie, de energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het gaat daarbij om de omslag **van duurzame dingen doen naar dingen duurzaam doen**. Dit vraagt om inzetten op innovatie en de juiste randvoorwaarden om de genoemde transities te versnellen – zowel in de ruimtelijke ordening als op het gebied van mobiliteit en economie – en dat we werken aan een arbeidsmarkt die in staat is de **transitieopgaven** te verwezenlijken."

"Wij staan voor keuzes die noodzakelijk én veelbelovend zijn"

AMSTERDAM

"De regio groeit als kool, maar helaas hebben we naast de groei van het aantal inwoners ook de ongelijkheid zien toenemen. (...) Amsterdam wil **deze spiraal waar rijk rijker en arm armer wordt, tegengaan**. Dit heeft niet alleen een morele grondslag, maar ook een economische. We kunnen immers niet zonder leraren, loodgieters en winkelpersoneel. Amsterdam wil daarom de komende jaren **ongelijk investeren om gelijke kansen te creëren**."

GOOI EN VECHTSTREEK

Samen hebben we impact! Met onze twee unieke kernkwaliteiten de **prachtige groenblauwe leefomgeving en de innovatieve media en creatieve economie** leveren we een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de metropoolregio. Deze kwaliteiten willen we **samen met de MRA-partners de komende jaren versterken**. Investeren in de goede bereikbaarheid naar bestemmingen in onze regio is daarvoor de belangrijkste voorwaarde (...).

"We willen gezamenlijk optrekken en investeren"

IJMOND

"De MRA is een welvarende regio waarvan de IJmond net als de andere deelregio's **profijt heeft én waaraan ze substantieel bijdraagt**. Tegelijkertijd wordt de IJmond geconfronteerd met **serieuze opgaven**. (...) Vijf ambities staan centraal in onze propositie: brede welvaart voor iedereen; een gezonde leefomgeving; duurzame bereikbaarheid van, naar en binnen de IJmond; een concurrerende IJmond; versnelling van de majeure transitie. In deze ambities willen we **binnen de regio gezamenlijk optrekken en investeren**."

NOORD-HOLLAND

"[Wij] vinden het belangrijk **dat iedereen die dat wil, een passende woning kan vinden in Noord-Holland**. (...) Daarnaast willen wij de komende jaren verder werken aan de **energietransitie**, het energienet uitbreiden, **de natuur versterken**, de luchtkwaliteit verbeteren, **de klimaatcrisis tegengaan**, het voorzieningenniveau in stand houden, helpen bij de transitie naar duurzame visserij en oog houden voor een toekomstbestendige landbouw met een verdienmodel."

"Elke regio brengt kwaliteiten in en daar zijn we als raadsleden trots op"

ZAANSTREEK-WATERLAND

“Wij hebben, zoals in onze Propositie verwoord is, veel te bieden maar we hebben de MRA-samenwerking ook nodig. Alleen als we hierbij **schurende gesprekken** over de ongelijke ontwikkeling binnen de MRA en over het maken van keuzes in het beslag op de schaarse ruimte, arbeidskracht en grondstoffen niet uit de weg gaan, kan er sprake zijn van een **toekomstbestendige en evenwichtige meerkernige metropool waarin plaats is voor iedereen.**”

ZUID-KENNEMERLAND

De ambitie van Zuid-Kennemerland is om de kwaliteiten van de regio te beschermen, te benutten en te versterken voor het welzijn van iedereen. (...) **Brede welvaart** is voor de regio daarbij het cruciale uitgangspunt, vanuit het besef **dat dit verder gaat dan traditionele economische groei** en meer gericht is op duurzaamheid, leefbaarheid, bestaanszekerheid, gezondheid, innovatie en natuurinclusieve ontwikkeling, wat in het geheel bijdraagt aan het **welzijn van inwoners.**”

In het volgende hoofdstuk zijn onze gedeelde waarden en proposities vertaald naar gezamenlijke ambities, voorafgegaan door een analyse van de huidige tijd en ontwikkelingen in onze regio en daarbuiten.

2. Anders kijken: onze ambities

We streven naar een internationale economische topregio met hoge leefkwaliteit. Toekomstbestendig en evenwichtig. Dat doen we door te investeren langs de lijnen van de drie overkoepelende thema's uit de Samenwerkingsafspraken, deze komen in alle platforms terug:

- I. De meest inventieve regio van Europa & de best opgeleide bevolking
- II. Een regio voor iedereen, naar de menselijke maat
- III. Een duurzaam verbonden regio

Hieronder zijn deze thema's vertaald in concrete ambities, in willekeurige volgorde.

Leeswijzer voor de ambities

We kunnen onze ambities niet allemaal tegelijk of zonder aanpassingen waarmaken. Want onze ruimte, middelen en arbeidskrachten zijn beperkt. En voor veel ambities is meer dan vier jaar nodig om ze waar te maken. Ze vereisen hoe dan ook stevige samenwerking 'over de schotten heen'. Met elkaar en met onze (inter)nationale partners.

De ambities zijn *gerangschikt* naar de 3 thema's uit de samenwerkingsafspraken, maar uiteraard weegt elk thema overal in mee. In het Meerjarig Uitvoeringsprogramma staan de bijbehorende acties, gekoppeld aan de meerjarenbegroting. De icoontjes bij de ambities staan voor de platforms economie, mobiliteit & ruimte.

I. De meest inventieve regio van Europa & de best opgeleide bevolking

De MRA is een van de meest welvarende regio's in Europa. We hebben een bloeiende economie dankzij een relatief goed opgeleide beroepsbevolking, agglomeratie-effecten en onze internationale oriëntatie.

Een prestatie waar we hard voor gewerkt hebben, maar zeker niet als een gegeven mogen beschouwen. Maar het kent ook keerzijden: we zijn gevoelig voor economische tegenspoed, er is krapte op de arbeidsmarkt en de groei van arbeidsproductiviteit neemt af. En wat te denken van de versnellende digitalisering en de veranderende geopolitieke verhoudingen. Bovendien, 'met ons gaat het goed, maar over de rug van toekomstige generaties en huidige generaties elders', stelt het CBS in haar Monitor Brede Welvaart.

Willen we evenwichtig groeien, zonder beslag op de toekomst en elders, dan moeten we naar een circulaire economie. Inclusief de benodigde arbeidskrachten en technologische innovatie. Dit is niet alleen economisch gezien nodig, maar ook voor een toekomstbestendige regio waarin we de generaties na ons op de best mogelijke manier dienen.

We moeten vernieuwen en inventief zijn, zeker als we [ook nog] tot de best presterende regio's van Europa willen blijven behoren. Dit gaat over het aantal arbeidsplaatsen, een optimaal niveau van voorzieningen, bedrijvigheid, logistiek, groothandel en productie- en hergebruikfaciliteiten en goed werkende ecosystemen van bedrijven en opleidings- en kennisinstellingen. Idealiter is hier in elke deelregio voldoende ruimte voor.

Dit roept verschillende vragen op, zoals: welke bedrijvigheid past bij onze ambities? En wat niet (meer)? Hoe versnellen we de omslag van duurzaam denken naar duurzaam doen? Wat is een goede balans tussen praktisch en theoretisch opgeleide mensen? Hoe geven we richting aan campussen en talentontwikkeling? Waar is

huisvesting voor werknemers het hardst nodig? En wat betekent dit voor het woon-werkverkeer? Deze vraagstukken hebben we vertaald naar de volgende ambities.



1. We willen voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige werklocaties, afgestemd op de woonlocaties van potentiële werkenden

Om de huidige arbeidstekorten tegen te gaan, moeten we zowel de woningmarkt als de arbeidsmarkt aanpakken en inzetten op innovatie. Denk aan meer betaalbare huisvesting, gemengde woon-werkgebieden en hoogwaardige en praktische werkgelegenheid. Hierbij streven we naar inclusieve groei – iedereen doet mee – en een evenwichtige verdeling van die groei – iedereen profiteert.

De behoefte aan ruimte voor nieuwe werklocaties is groot. Waar deze het beste passen moeten we samen verkennen, wetende dat we vermoedelijk niet alles binnen de MRA in iedere individuele regio kunnen accommoderen.

We moeten daarom ook goede afspraken maken om de huidige bedrijventerreinen te behouden, beter te benutten, te verduurzamen en intensiever te gebruiken. Ze zorgen immers voor een groot deel van onze werkgelegenheid. Ook moeten ze uitnodigend zijn voor ondernemers die de (nieuwe) economie vormgeven.



2. We willen tekorten op de arbeidsmarkt verminderen (waarbij we prioriteit geven aan essentiële beroepen/sectoren), en passend werk bieden voor onze huidige en toekomstige inwoners, waarbij zij zich kunnen blijven ontwikkelen in een voor hen persoonlijk en voor de arbeidsmarkt passende richting

Het gaat goed met de economie in de MRA. De werkloosheid is laag, de arbeidsparticipatie neemt toe en de economische groei is relatief hoog. Maar om

brede welvaart te stimuleren, moet de arbeidsmarkt evenwichtiger en inclusiever worden.

Dit zijn randvoorwaarden om de andere grote transitie van onze tijd te realiseren, zoals de energietransitie, de zorgopgave, de woningbouw en de verdere digitalisering.

Daarom moet er een goede aansluiting zijn tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Want alleen dan kunnen werkgevers goed opgeleide werknemers aantrekken, binden en behouden. Daarnaast is er een rol voor het (beroeps)onderwijs om werknemers van sectoren die door een transitie gaan mee te nemen.



3. We willen een klimaatneutrale regio in 2050, en intussen zorgen we dat we ons aanpassen aan de klimaatverandering die al plaatsvindt

De stijgende zeespiegel en afwisselende periodes van forse droogte en extreme regenval zijn inmiddels 'het nieuwe normaal'. Klimaatverandering afremmen en ons aanpassen aan de gevolgen die er nu al zijn, is een enorme maar noodzakelijke opgave. Het heeft grote impact op alles wat we doen in onze regio.

Tegelijkertijd zijn veel mensen bezorgd over de kosten van klimaatbeleid. De ambities uit het Klimaatakkoord vragen om forse transitie met stevige consequenties. Maar we móeten klimaatneutraal en klimaatadaptief worden, inclusief een toekomstbestendig watersysteem.

Dit betekent investeren om onze industrie, mobiliteitsstelsel en gebouwde omgeving duurzaam vorm te geven

Ook een toekomstbestendig energiesysteem bouwen heeft hoge prioriteit. De huidige problemen met netcongestie bedreigen ons vestigingsklimaat en onze woningbouwplannen. Ook belemmeren ze de mogelijkheden om onze economie en samenleving te verduurzamen.

"Voor vervuilende bedrijven die deze transitie op termijn niet kunnen of willen maken is geen toekomst. Ook bij Tata Steel blijft de coalitie zich inzetten om de impact op de leefomgeving, het milieu en het klimaat terug te dringen"
Provincie Noord-Holland



4. We willen een volledig circulaire regio in 2050

Klimaatverandering. Verlies van biodiversiteit. Sterke afhankelijkheid van dubieuze regimes voor cruciale schaarse grondstoffen. Vervuilde grond en waterbronnen. We moeten komen tot nieuwe duurzame keuzes.

Hoe? We moeten de energie- en de grondstoffentransitie in elk geval meer in samenhang aanpakken. Dat gebeurt nu nog onvoldoende. We kiezen nog te vaak voor oplossingen die op termijn nieuwe problemen creëren, zoals zonnepanelen met PFAS of windturbines die niet herbruikbaar zijn.

We moeten bijvoorbeeld inzicht krijgen in de grondstoffenstromen in onze economie, om ze vervolgens zo hoogwaardig mogelijk te kunnen hergebruiken. Hier hebben we elkaar voor nodig. En zelf hebben we als overheden het goede voorbeeld te geven met circulair inkopen.

Duurzaamheid en circulariteit bestaan in elk geval niet meer náást al het overige; ze zijn randvoorwaardelijk geworden. We moeten niet 'duurzame dingen doen', maar 'dingen duurzaam doen'.

Zuid-Kennemerland ziet mogelijkheden voor het handhaven en waar mogelijk versterken van de natuurkwaliteit door fraaie, aantrekkelijke en biodiverse landschappen aan elkaar te verbinden.
Zuid-Kennemerland



5. We willen de (digitale) concurrentie- en innovatiekracht van de MRA versterken om ons (toekomstig) verdienvermogen te borgen en bij te dragen aan de transities die nodig zijn

Onze regio staat er economisch goed voor en we hebben een goede uitgangspositie. Dit willen we zo houden, maar wel de baten meer ten dienste stellen van brede welvaart. We hebben als regio veel kennis in huis en er zijn veel startups en scale-ups die oplossingen voor de grote transities onderzoeken, ontwerpen en vaak ook voor het eerst naar de markt brengen.

Maar om voorop te blijven lopen, moeten we meer investeren in research and development en digitale systemen. Niet alleen, maar wel ook om onze zelfstandigheid op het Europese continent te behouden.

Thema's die hierin centraal staan, zijn artificial intelligence, duurzame digitale infrastructuur, veilig datadelen, life sciences and health (inclusief preventie) biobased en modulair bouwen, slimme mobiliteit, waterstof en slimme energiesystemen.

"De regio Amstelland-Meerlanden neemt een stevige economische positie in binnen de Metropoolregio Amsterdam. De mainports Schiphol en Greenport Aalsmeer zijn belangrijke motoren van de regio en van onze nationale economie; bronnen van internationale werkgelegenheid en brandpunten van internationaal transport."
Amstelland-Meerlanden

II. Regio voor iedereen, naar menselijke maat

De brede welvaart is in onze regio onvoldoende evenwichtig verdeeld. Deze kan nooit overal gelijk zijn, maar de verschillen zijn momenteel groot. Zowel in leefomstandigheden – denk aan geluid en luchtkwaliteit, als voorzieningen en gezond en betaalbaar wonen.

Ook de volkshuisvesting staat onder grote druk. Hoe bieden we huidige en toekomstige inwoners een fijn thuis, met oog voor ieders welzijn? Hoe bouwen we niet alleen woningen maar complete steden met alle voorzieningen die daarbij horen? En wat verstaan we hierbij onder 'de menselijke maat'?

Het gaat wat ons betreft in elk geval over leefbaarheid, genoeg en gezond drinkwater, bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezonde leefstijl, innovatie, de aanpak van vervoersarmoede en arbeidsmarktproblematiek, het toevoegen en spreiden van betaalbare woningbouw en natuurinclusieve ontwikkeling.

Maar het is een complexe puzzel die we grotendeels binnenstedelijk zullen moeten leggen, zodat we ons erfgoed bewaren en het landschap openhouden. Willen we al onze ambities waarmaken dan hebben we meer grondoppervlak nodig dan dat er beschikbaar is. Landschap dat we hard nodig hebben voor de klimaatopgaven zoals ons aanpassen aan weersextremen en overstromingsrisico's en het verbeteren van het watersysteem dat aan haar grens zit; momenteel is extra afvoer na een overstroming of hevige neerslag niet mogelijk. Dit vraagt om nauwe samenwerking op regionaal én landelijk niveau.

"De regio groeit als kool, maar helaas hebben we naast de groei van het aantal inwoners ook de ongelijkheid zien toenemen. De inkomensongelijkheid is gegroeid, het voorzieningenniveau is in sommige deelregio's uitgehold en niet overal is het mogelijk om op een gezonde manier te wonen."

Amsterdam



6. We willen dat (nationale en internationale) bezoekers bijdragen aan de leefkwaliteit van onze inwoners voor de gehele regio

Toerisme is nog steeds een hot topic binnen de MRA en de uitdagingen zijn, na een tijdelijke dip door corona, de afgelopen jaren alleen maar groter geworden. Toerisme blijft de komende jaren wereldwijd groeien, ook bij ons. Maar wat voor soort toerisme willen we aantrekken? En hoe kunnen we overtoerisme tegengaan?

De Metropoolregio streeft naar een gebalanceerde groei van toerisme waarbij we de economie, ruimte, natuurlijk, klimaat, de samenleving en de leefomgeving met elkaar in samenhang bekijken.

Daarbij proberen we drukke plekken te ontlasten door spreiding en het toerisme zoveel mogelijk te laten bijdragen aan de maatschappelijke opgaven en de brede welvaart in de MRA. Denk hierbij aan Amsterdam, de Zaanse Schans en badplaats Zandvoort.

Ook Zaanstreek-Waterland is naast een ideale plek om te werken en wonen, ook voor toeristen of recreanten een aantrekkelijke bestemming. Maar voor een duurzaam, toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk is wel een verdere impuls nodig.

Zandvoort biedt als badplaats van de Metropoolregio ruimte aan recreatie voor inwoners en (verblijfs)bezoekers. Haarlem is een belangrijke historische stad met veel (culturele) voorzieningen. De regio zet zich in op een gerichte ontwikkeling van toerisme, door te investeren in kwaliteit, spreiding, duurzaamheid en jaarrond aantrekkelijkheid, maar ook op verscheidenheid, zowel binnen als tussen gemeenten (bijvoorbeeld Zandvoort en Bloemendaal aan zee).



7. We willen voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige locaties voor recreatie

Onze bossen, heides, plassen, kust, polderlandschappen, veenweidegebieden, vruchtbare bodem en meren zijn 'de longen' in onze verstedelijkte regio. En bovendien prachtige recreatieve bestemmingen, uniek door de combinatie met onze cultuur en ons erfgoed.

Dit koesteren we, voor onszelf en voor de bezoekers uit alle windstreken, binnen en buiten Nederland, die hier genieten van de natuur- en recreatiemogelijkheden. Zoals het Nationaal Park Nieuw Land, het grootste door mensenhanden gemaakte natuurgebied van de wereld. Die longen zijn bovendien randvoorwaardelijk voor de stedelijke verdichting die noodzakelijk is.

Onze groenblauwe omgeving is bovendien van onschatbare waarde voor onder andere het verbeteren van de biodiversiteit en het langer vasthouden van water. Mede daarom hebben provincies in het kader van het Nationaal Programma Landelijke Gebied (NPLG) en het ontwikkelen van het 'ruimtelijke voorstel' een grotere rol gekregen als regisseur van het landelijk gebied, inclusief recreatie. Samen verkennen we: hoe kunnen landschap en recreatie elkaar versterken?



8. We streven naar een toegankelijk, hoogwaardig, veelzijdig en toekomstbestendig cultureel aanbod (waaronder cultureel erfgoed)

Kunst, cultuur en erfgoed maken van de MRA meer dan de som der delen. Ze vormen een krachtbron met grote sociaal-maatschappelijke, economische en zelfs ruimtelijke impact. Het brengt mensen figuurlijk en letterlijk in beweging: naar podia en festivals, musea en iconische landschapskunst, vrijetijdsbesteding en educatie.

Cultuur zorgt voor verbinding tussen individu en gemeenschap, maakt mensen trots op waar ze vandaan komen en inspireert. Cultuur voorziet in de menselijke behoefte aan identiteit.

De rijkdom van ons erfgoed en culturele voorzieningen draagt bovendien bij aan de brede welvaart van de regio, zowel economisch als sociaal-maatschappelijk. Daarbij is het belangrijk dat het aanbod wordt gespreid in onze regio. We danken er een belangrijk deel van onze grote aantrekkingskracht aan, nationaal en internationaal.



9. We willen voldoende, passende, betaalbare, bereikbare en toekomstbestendige woningen voor onze (huidige en toekomstige) inwoners in leefbare steden en dorpen in een gezonde leefomgeving

De uitdagingen op de woningmarkt blijven enorm groot. Het huidige tekort van 75.000 woningen plus de verwachting dat er 100.000 extra huishoudens in de MRA gaan wonen, maakt dat er veel bijgebouwd moet worden.

De markt zorgt echter voor onvoldoende aanbod aan betaalbare woningen, waardoor het tekort blijft oplopen.

De opgave is om samen te werken aan woningen voor onder andere aandachtsgroepen en ouderen, waarbij alle gemeenten hun bijdrage leveren en we als regio de opgaven evenwichtiger verdelen.

De opgave is om samen te werken aan wonen en bouwen voor onder andere aandachtsgroepen en ouderen waarbij alle gemeenten hun bijdrage leveren en we als regio de opgaven evenwichtiger verdelen. Hierover zijn al afspraken gemaakt in de woondeal en de NOVEX, deze lijn volgen wij. Het Rijk heeft hier een sterke regierol en is bezig met het voorbereiden van wetgeving om ook de komende jaren de samenwerking van gemeenten én provincies - regionale samenwerking - te intensiveren.



10. We moeten ruimtelijke keuzes in samenhang maken, vanuit de wetenschap dat niet meer alles past

Ruimte is in toenemende mate een schaars goed, zeker in een sterk verstedelijkte regio als de MRA. Ruimtelijke keuzes op de verschillende sectoren grijpen allemaal op elkaar in, doordat deze een beroep doen op dezelfde gelimiteerde ruimte. We weten dat het niet meer onverkort mogelijk is alles in te passen, vanuit het perspectief van brede welvaart (nu, later en elders). Hoe kunnen we nog verantwoord groeien zonder onze identiteit te verliezen of in te boeten op ons welzijn? Dat is de uitdaging. Samenhangende keuzes zijn nodig. Voor de MRA is daarbij de brede wateropgave en bodemgesteldheid sturend. Natuur, landschap en recreatie vormen de noodzakelijk tegenhanger voor verstedelijking en moeten daarom meegroeien. Verder sturen we op meerkernige en evenwichtige sociaal-economische samenhang.

"Deelregio Almere-Lelystad is duidelijk anders: groen, jong, ruim, dynamisch en verbonden. Een gebied dat niet alleen de toekomst met open armen verwelkomt, maar ook streeft naar het versterken van overgangen en verbindingen van de stad met de natuur en water, een ambitie die de regiogrenzen overstijgt."
Almere-leystad-Flevoland

III. Duurzaam verbonden regio

Flexwerken, digitalisering, circulaire economie, nieuwe vormen van logistiek en mobiliteit; het karakter van onze economie verandert. Dit leidt ook tot andere wensen rond werklocaties, (fysieke) infrastructuur en de wijze waarop alles met elkaar verbonden is.

We geven een duurzaam verbonden regio vorm vanuit het verlangen een metropool voor iedereen te creëren. Vanuit de noodzaak om een circulaire economie mogelijk te maken. Denk bijvoorbeeld aan de benodigde bedrijvigheid en infrastructuur rond het verzamelen, recyclen en opwaarderen van materialen.

*"Vormgeven vanuit het verlangen
een metropool voor iedereen te creëren"*

Ook huidige problemen moeten opgelost, want samen met de toenemende verkeersdruk nemen ook de uitstoot van schadelijke stoffen en overlast toe. Inclusief een relatief nieuw soort overlast, veroorzaakt door allerlei elektrische voertuigen. Waaronder een relatief nieuw type overlast door nieuwe types voertuigen en ander gebruik van voertuigen door elektrificatie en vergrijzing.

Brede welvaart is ook hier het uitgangspunt: we kijken eerst naar de mens en daarna naar het mobiliteitssysteem. Hoe beter – ménselijker – we het inrichten, hoe aantrekkelijker het wordt om hier te wonen, werken en recreëren. Met ruimschoots opties voor gezonde (deel)mobiliteit, betere luchtkwaliteit, minder (geluids)overlast en herkenbare regionale (overstap)hubs. zodat inwoners en bezoekers met deelmobiliteit eenvoudig een (recreatie) gebied in kunnen.

Het gebruik van de openbare ruimte en onze mobiliteit moeten kortom anders. Ook moeten we afspraken maken met het Rijk over randvoorwaarden voor woningbouw, zoals mobiliteit maar ook de energie-infrastructuur, klimaat, stikstof en geluidsnormen.

"Gooi en Vechtstreek is creatief en innovatief, het hart van een snel ontwikkelende media-industrie. We bieden de MRA en Nederland een sprankelende economische kans van internationale betekenis, onder andere met de toonaangevende ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie/AI en data."

Gooi en Vechtstreek

Op deze manier maken we het voor reizigers vanuit een autoafhankelijke deelregio aantrekkelijker om hun reis richting de stad op een gegeven moment te vervolgen met het openbaar vervoer, de fiets of via deelmobiliteit. En omdat meer inwoners geen auto hebben, is het belangrijk om in deze hubs ook genoeg deelmobiliteit te faciliteren.

De komende jaren willen we samen met de regio en het Rijk stappen zetten om het Multimodaal Toekomstbeeld uit te rollen



11. We willen dat inwoners en bezoekers zich op een betaalbare en prettige wijze kunnen verplaatsen binnen en naar buiten de MRA (gekoppeld aan slimme locatiekeuzes voor recreatie, wonen en werken), waarbij duurzaamheid en gezondheid sturend zijn

Brede welvaart betekent óók dat iedereen mee kan doen. Jezelf verplaatsen moet dus toegankelijk, gastvrij, begrijpelijk en betaalbaar zijn. Zowel in de steden als in de (lint)dorpen, woonwijken en op bedrijventerreinen. Hoe je ook reist, in elk gebied moeten diverse opties zijn met een redelijke reistijd.

We willen dit vooral bereiken door het ov te versnellen en zetten dan ook [fors] in op duurzame en emissieloze mobiliteit – van ov tot lopen en (e)-fiets (met doorfietsroutes) – om een gezonde leefstijl te stimuleren en de CO₂-uitstoot terug te dringen. En zetten hiervoor ook fors in op gedragsmaatregelen. Samen met het bedrijfsleven en het Rijk kijken we ook naar mogelijke gedragsmaatregelen. Zo dragen we bij aan de doelen uit de Klimaatwet en van de Europese Unie voor het

verminderen van de CO₂-uitstoot.

"Ook goederenvervoer over water, zoals nu al intensief gebeurt in de havenrijke IJmond, biedt kansen om de logistiek in de regio verder te verduurzamen"
IJmond



12. We bevorderen dat goederenvervoer en overige logistiek op duurzame wijze plaatsvindt

Goederenvervoer - regionaal en internationaal, licht en zwaar - is belangrijk voor onze (distributie)economie en een randvoorwaarde voor een goed functionerende MRA. Maar het vormt ook een aanzienlijke belasting op ons regionaal mobiliteitsnetwerk, de leefkwaliteit en de verkeersveiligheid.

Om goederenvervoer en logistiek op een duurzame, veilige, efficiënte en concurrerende manier een plek te (blijven) geven in onze regio, gaan we samen met het bedrijfsleven, overheden en maatschappelijke organisaties op zoek naar wat hiervoor de juiste ruimtelijke keuzes zijn.

Dit moet niet alleen binnen de logistiek zelf, maar ook 'aan de voorkant' van onze verstedelijkings- en bereikbaarheidsopgaven, anders missen we kansen voor een integrale aanpak en bestaat het risico dat het hele logistieke systeem in de knel raakt.



13. We willen onze internationale connectiviteit verduurzamen (duurzame luchtvaart en meer internationale treinen), en de kwaliteit van het netwerk minimaal gelijk houden

De mainport Schiphol, onze havens en Greenport Aalsmeer zijn belangrijke motoren van de regio en van onze nationale economie; bronnen van internationale werkgelegenheid en brandpunten van internationaal transport.

Ook de nabijheid van een van de grootste internetknooppunten ter wereld (AMS-IX), een digitale mainport maakt de regio tot een aantrekkelijke vestigingslocatie voor (internationale) bedrijven. Toch hebben deze economische motoren een keerzijde voor de verduurzaming van onze regio.

We zetten daarom maximaal in op goede alternatieven voor vliegtuig en auto. In het klein - bijvoorbeeld door regionale fietsnetwerken uit te breiden – en in het groot – denk aan nationale (intercity's) en het internationale treinverkeer ter vervanging van korte vluchten binnen Europa. Hier wil de MRA met het Rijk spoorcapaciteit voor vrijmaken. Dit betekent onder andere dat goederenvervoer [mogelijk] meer via het water moet plaatsvinden.

"Zaanstreek-Waterland – Hollandser dan Holland - is een regio waar het bijzonder prettig wonen en werken is, met een van oudsher sterke traditie van ondernemerschap en een maakindustrie en food sector met internationaal toonaangevende bedrijven."

Zaanstreek-Waterland

Onze kijk op ruimte

“Niet alles past in de MRA”

Leefbare steden én dorpen, floreernde bedrijventerreinen én natuur. Bij ruimtelijke ontwikkeling zijn een gezonde leefomgeving, een goede leefkwaliteit en brede welvaart steeds meer de leidende principes. Ook buiten de MRA. Hoe kunnen we zo breed en ruimtelijk mogelijk kijken *binnen* de ruimte die er is?

De komende jaren hebben we meer aandacht voor het landelijk gebied en de leefbaarheid van kleinere kernen in relatie tot de centrumsteden. En voor de sociale impact van ruimtelijke ontwikkelingen; hoe passen we de menselijke maat toe in tijden van verstedelijking?

“Hoe passen we de menselijke maat toe in tijden van verstedelijking?”

Maar we moeten ook selectiever zijn in wat we ruimte bieden. Hier hebben we een groter verhaal voor nodig, richting het Rijk en Europa. De transities waar we voor staan vragen immers om fundamentele systeemverandering, om een andere kijk op ons ruimtelijke vraagstuk. Daar zijn ook pijnlijke beslissingen voor nodig die we niet vanuit een platform of koker kunnen benaderen. Het vraagt om richtinggevend keuzes die boven de verschillende sectoren uitgaan. Een belangrijk besef daarbij: niet alles kan overal tegelijk. De MRA is daarvoor te klein.

Maar ook de betaalbaarheid van woningen in de MRA staat sterk onder druk. Voor reguliere woningzoekenden is het erg moeilijk om een sociale woning te vinden, de beperkte beschikbaarheid en de grote vraag zorgen voor lange wachttijden. Dit wordt nog eens versterkt andere doordat in de MRA veel bijzondere doelgroepen opgevangen worden in de sociale voorraad waardoor reguliere woningzoekenden moeilijk in aanmerking komen. Daarnaast zie we dat het gat tussen de prijzen in de sociale huursector aan de ene kant en de vrije sector aan de andere kant steeds meer uit elkaar komen. Veel woningzoekenden vallen dus tussen wal en schip.

Een oplossing is het meer evenwichtig verdelen van aandachtsgroepen, zowel in de MRA als in de rest van Nederland. Ook in de regio kunnen hier afspraken over gemaakt worden. De MRA heeft zichzelf opgeworpen als koploperregio in Nederland voor de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Regionale afspraken over deze doelgroepen zouden dan ook passend zijn.

Een leidend kader is er wel: voor ruimte is dat de Uitvoeringsagenda NOVEX MRA, onderdeel van het nationale programma NOVEX. Hierin staan onze inhoudelijke opgaven rond verstedelijking, wonen, mobiliteit, klimaat en energie, bodem, water, groen, economie, beweging en recreatie. En ook wat we wanneer met wie gaan doen, inclusief randvoorwaarden en volgtijdelijke afhankelijkheden.

*“Ruimte gaat om meer dan alleen stenen,
het gaat over nabuurschap”*

Hierin onderscheiden we drie hoofdogaven: meerkernige ontwikkeling met menselijke maat, groenblauwnetwerk in en om de stad en energie-infrastructuur en circulaire economie. Hier moeten we de komende jaren handen en voeten aan geven. Met de mouwen opgestroopt en beide benen op de grond.

Onze kijk op mobiliteit

“Doorgaan op de oude weg is geen optie, de regio loopt vast”

Wat is ons gedroomde mobiliteitssysteem? Hoe ziet dat eruit op een landkaart? Mobiliteit speelt een belangrijke rol in alles wat we doen, maar doorgaan op de oude weg is geen optie meer: de regio loopt vast. En dan bedoelen we niet (alleen) het verkeer.

Het is steeds vaker dringen geblazen. Op autowegen, waterwegen, fietspaden en treinsporen, tussen mensen en goederen. Er is een verandering in de mobiliteit nodig, evenals scherpere keuzes die rekening houden met de verscheidenheid van onze regio.

Mobiliteit is belangrijk voor de voorziene woningbouw en de mate waarin je van hieruit voorzieningen en arbeidsplaatsen kunt bereiken. *Iedereen* moet daar binnen redelijke reistijd en tegen redelijke moeite en kosten kunnen komen. Een schets:

We doen zo veel mogelijk, lopend, fietsend of met het openbaar vervoer. Gezond, ruimte-efficiënt en met weinig fijnstof, geluidsoverlast en verkeersongelukken. We zetten fors in op alternatieven voor de auto en het vliegverkeer, op emissieloze mobiliteit en op minder energieverbruik als gevolg van mobiliteit. En op ruimte om te spelen en recreëren, al dan niet in het groen.

“We doen zo veel mogelijk, lopend, fietsend of met het openbaar vervoer”

Dit doen we in samenwerking met lopende programma's, zoals MRA-platform Smart Mobility, Samen Bouwen aan Bereikbaarheid en MRA-Electrisch. Samen realiseren we smart mobility-toepassingen, ander reisgedrag om piekbelasting tegen te gaan, duurzame mobiliteitsopties, schonere logistiek en een regionaal netwerk van oplaadpunten voor elektrisch vervoer. Ook kijken we naar het verminderen van economische verlieskosten voor de logistieke sector.

Mobiliteit is maatwerk: elk deel van de regio is anders en vraagt om andere oplossingen. Maar de gedachte is dat er overal verschillende vervoersopties zijn, zodat je altijd iets kunt kiezen dat het beste bij je past.

Onze kijk op economie

“Ons economische succes is inmiddels ook een bedreiging”

Nog niet zo lang geleden was één van onze centrale doelstellingen ‘het versterken van de internationale concurrentiepositie’. De internationale connectiviteit via met name Schiphol vonden we cruciaal en het aantrekken van buitenlandse bedrijven, toeristen en talent was een belangrijke beleidsdoelstelling. Maar inmiddels erkennen we het ook als een bedreiging.

Hoe we anno 2023 deze beleidskoers ook mogen beoordelen, hij is wel succesvol gebleken. We hebben een krachtige, weerbare en internationaal georiënteerde economie met een bovengemiddeld bruto regionaal product en lage werkloosheidscijfers.

Maar inmiddels herkennen we niet alleen de schaduwzijden van ons economische succes, we erkennen ze ook als een bedreiging. De luchtkwaliteit, biodiversiteit en waterveiligheid staan onder druk, de onevenwichtigheden op de arbeids- en woningmarkt leiden tot toenemende verschillen tussen inwoners en we spreken inmiddels van overtoerisme op verschillende plekken.

Kortom, een blijvend robuuste en toekomstbestedige MRA vereist een economische dynamiek die niet zozeer in het teken van traditionele doelen als eenzijdige winstmaximalisatie en verhoging van de productie van goederen en diensten, maar heeft vooral de functie van het bijdragen aan het optimaal functioneren van de regio via het leveren van diensten en producten aan de inwoners (en daarbuiten), het bijdragen via innovaties en investeringen aan de grote transities én het bieden van voldoende (bereikbare) banen. Dit sluit economische groei niet uit, maar deze is beter in balans mét de duurzame en sociale ontwikkeling.

“Economische dynamiek’ sluit groei niet uit, maar is beter in balans met duurzame sociale ontwikkelingen”

Met het vaststellen van de Verstedelijkingsstrategie MRA geeft de regio invulling aan zijn opgaven om de huidige en toekomstige inwoners van woningen, werk en voorzieningen te voorzien. Centraal element in de Verstedelijkingsstrategie is de inzet op de meerkernige (polycentrische) metropool. Juist niet alleen de kernstad Amsterdam, maar ook de andere grotere stedelijke gebieden moeten zich de komende jaren verder ontwikkelen met voldoende woningen, bedrijvigheid en voorzieningen. Dit enerzijds vanuit eigen kracht, maar anderzijds juist ook door het benutten van de onderlinge verbanden binnen de MRA. Hoewel de Verstedelijkingsstrategie oorspronkelijk vooral was ingegeven door de grote woningbouwopgave, is gaandeweg het spectrum verbreed: “we bouwen geen woningen, maar complete steden, samenlevingen”.

In de smalle termen van economische dynamiek is de meerkernige metropool een suboptimale ontwikkeling. Immers, de agglomeratie-effecten worden met de beoogde spreiding van economische activiteiten minder benut. Maar daar staan positieve sociale effecten tegenover (betere woon-werkbalans, verscheidenheid in woonmilieus etc.); de duurzaamheidseffecten zijn ondermeer het behoud van het landschap en het klimaat-adaptief inrichten van de MRA. Brede welvaart in optima forma.

3. En anders doen

Erkennen dat we moeten kiezen is één ding, keuzes maken is een tweede. Hoe doe je dat met zoveel verschillende partijen, belangen en voorkeuren? Dit vraagt om durf, open houding, onorthodoxe maatregelen verkennen en helder maken waar het schuurt. Een goed samenspel tussen ruimte, economie en mobiliteit is hierbij belangrijker dan ooit.

3.1 Op inhoud

Hoe gaan we keuzes maken?

Deze agenda schetst onze ambities, maar kan nog geen antwoord geven op de afwegingen tussen deze ambities. Wat we hier wel doen is aangegeven op welke wijze we keuzes gaan maken en wat de afwegingen daarbij zijn.

We zien schaarste op diverse vlakken (arbeid, wonen, energie, financiële middelen, fysieke ruimte). Wat kunnen en willen we (ruimtelijk) nog wel mogelijk maken en wat niet? Dus stel: als we voorop willen blijven lopen in de digitalisering, dan minder glastuinbouw en meer datacenters? Minder woningbouw en meer waterberging? Minder landschap en meer werklocaties? Brede welvaart gaat werken op het moment dat we erkennen dat we voor een aantal heel grote uitdagingen staan. Waarbij op alles sprake is van wat in de economische wetenschap afruilen worden genoemd. De keuze voor het een heeft consequenties voor andere domeinen. Alles 100 % is nooit mogelijk.

In het algemeen maken we de komende 4 jaar keuzes met deze 2 criteria in ons achterhoofd:

- Draagt het bij aan **brede welvaart**?

- Dient het de **meerkernigheid** in onze regio?

Niet alles is kwantificeerbaar

Sommige zaken – zoals de ruimtebehoefte voor wonen en werken of tekorten op de arbeidsmarkt – zijn duidelijk kwantificeerbaar. Maar andere veel lastiger, zoals geluk of welzijn, omdat die sterk persoonsgebonden zijn. Dat maakt een objectieve discussie over mogelijke uitruil lastig. Ook hier: 100 % is niet haalbaar, we willen zoveel mogelijk objectiveren, maar politieke wegingen blijven altijd de kern.

We kijken nadrukkelijker naar consequenties van gestelde ambities en doorlopen zorgvuldig het afwegingsproces door dilemma's te schetsen om weloverwogen keuzes in de juiste volgorde te maken. Een voorbeeld van een dilemma zou kunnen zijn, we willen vervoersmiddelen verduurzamen door elektrificering maar hebben ook te maken met problemen op ons elektriciteitsnetwerk.

Er zijn heel veel afwegingen die we vermoedelijk nog nooit integraal hebben gemaakt, zelfs niet in de Verstedelijkingsstrategie / NOVEX MRA

Afwegingen vanuit brede welvaart

Het CBS definieert brede welvaart als volgt:

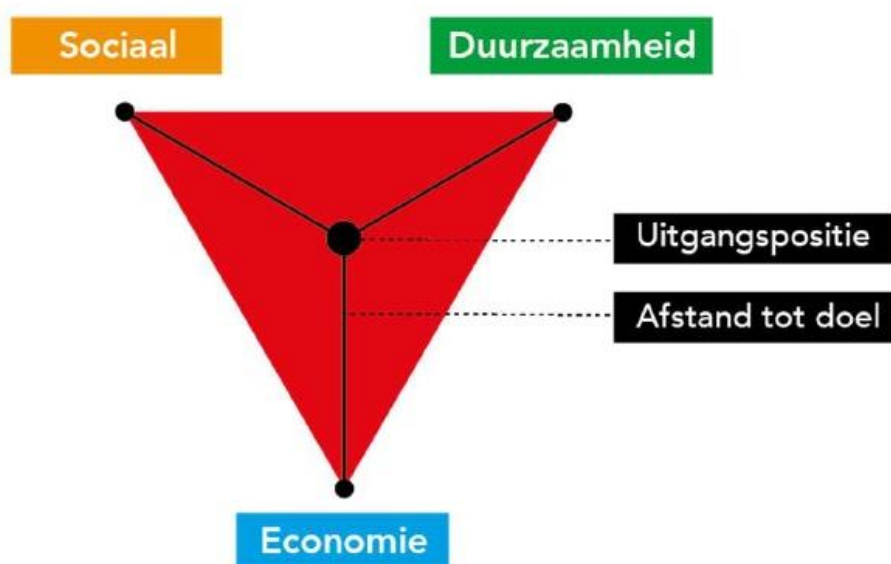
Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of die van mensen elders in de wereld.

Deze definitie hanteren we in deze MRA Agenda. Onder kwaliteit van leven verstaan we alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het volgens het CBS om gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid.

Brede welvaart is letterlijk breed en omvat daarmee ook aspecten die buiten de scope van de onderwerpen vallen waarop we binnen de MRA samenwerken. Daarom geven we hier op hoofdlijnen een duiding hoe we als MRA brede welvaart zien. Dit zal worden uitgewerkt naar indicatoren in onze MRA-monitor.

In de economische verkenningen van de MRA wordt brede welvaart beschreven in het zoeken naar balans (en de onvermijdelijke afwijken) tussen drie aspecten:

1. Sociaal
2. Duurzaamheid
3. Economie

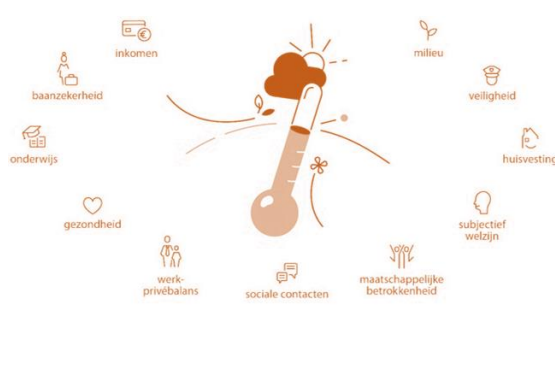


Onder deze drie dimensies liggen vele indicatoren. Het CBS heeft er 42 en zelfs dan is het nog relatief beperkt, omdat er bijvoorbeeld voor duurzaamheid maar een beperkt aantal indicatoren zijn. Brede welvaart vanuit gedetailleerde indicatoren beschouwen helpt het goede beleidsmatige of politiek/bestuurlijke gesprek onvoldoende verder. Voor de monitoring zijn deze indicatoren natuurlijk van belang en we zullen deze dan ook in onze MRA-monitor verwerken.

In de communicatie kunnen bovenstaande drie elementen helpen, maar in de zoektocht naar een manier om brede welvaart hanteerbaar te maken zijn ook de elf dimensies van de Universiteit Utrecht en de Rabobank bruikbaar. Onder deze

dimensies liggen ook voornamelijk CBS-gegevens, dus dit is ook goed door te vertalen naar de MRA-monitor.

De 11 dimensies staan in onderstaande figuur:



Figuur 1. De elf dimensies van brede welvaart

*"Materiële rijkdom is niet de enige maatstaf voor een goed leven"
Amsterdam*

Binnen de MRA gebruiken we deze dimensies in het maken van afwegingen als volgt. We relateren deze aan de drie aspecten uit de economische verkenningen, waarbij opvalt dat de meeste dimensies vallen onder het aspect sociaal, waar de doorvertaling in de MRA eerder fysiek-ruimtelijk is.

Sociaal

- *Werk-privébalans*: de plaats van werken en wonen en de moeite en kosten om daartussen te verplaatsen zijn vanuit MRA-perspectief relevant.
- *Onderwijs*: afstemming tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en de overheid in het arbeidsmarktbeleid.

- *Gezondheid*: preventie in de gezondheidszorg. Keuze voor gezonde vervoerwijzen (lopen, fietsen) en ruimtelijke inrichting die uitnodigt om te bewegen. Nabijheid en bereikbaarheid (ook met OV) van zorginstellingen.
- *Sociale contacten*: goede mogelijkheden om te kunnen verplaatsen en toegankelijkheid voor eenieder. Nieuwe woonvormen die aansluiten bij de behoefte (bijvoorbeeld van studenten en ouderen).
- *Subjectief welzijn*: alleen indirecte relatie (door de waardering op andere dimensies) met MRA activiteiten
- *Maatschappelijke betrokkenheid*: geen relatie met MRA activiteiten
- *Huisvesting*: woningbouw en het beheer van de huidige voorraad zijn kernpunten in de MRA samenwerking
- *Veiligheid*: alleen op verkeersveiligheid, verder geen relatie met MRA activiteiten.

Duurzaamheid

- *Milieu*: feitelijk een erg ruime dimensie, waar veel onder valt (CO₂, geluid, luchtkwaliteit, stikstof). Voor de MRA gaat het hier om de ruimtelijke keuzes die relateren aan deze grootheden. En om het innovatieklimaat waarmee transitie inhoud kunnen worden gegeven (energiebesparing en -transitie, circulaire economie).

Economie

- *Inkomen*: zowel individueel als geaggregeerd op regionaal niveau (BRP) belangrijke indicator voor het economisch functioneren van de regio. Aangrijpingspunten voor de MRA gaan over ruimtelijk-economische keuzes (bedrijventerreinen, bereikbaarheid)
- *Baanzekerheid*: gaat in algemene termen over het goed economisch functioneren van de regio in al haar aspecten (arbeidsmarkt, woningmarkt, vervoersmarkt); geen specifieke punten vanuit MRA perspectief.

In de keuzes die we binnen de MRA met elkaar maken, worden al deze bovenstaande aspecten meegewogen.

Niet in een vast (en daarmee star) beoordelingskader, want het zal sterk van de situatie afhangen waar het meeste belang aan wordt gehecht. Belangrijk is vooral alle aspecten zichtbaar te maken, zodat een open gesprek mogelijk is en daarmee een weloverwogen politieke keuze.

Aandachtspunt hierbij is dat bepaalde aspecten met het hanteren van brede welvaart als uitgangspunt onvoldoende aandacht krijgen. Een voorbeeld is het innovatie- of ondernemersklimaat. Ook bereikbaarheid vanuit een economische invalshoek (bijvoorbeeld voor distributie) blijft onderbelicht als brede welvaart te strikt wordt gehanteerd. Wij zullen ook deze aspecten in onze MRA-monitor opnemen.

Afwegingen vanuit meerkernigheid

De Metropoolregio heeft een internationale oriëntatie, maar weet die te combineren met de menselijke maat en hoge leefkwaliteit. Een belangrijke bijdrage daaraan levert de meerkernige structuur van de metropool, met Amsterdam als kernstad en op korte afstand een aantal nieuwe en historische steden en karakteristieke dorpen en met daartussen open, veelal waterrijke landschappen, groene scheggen tot diep in het stedelijke gebied en het grote open water van Markermeer en IJmeer. Het landschap is een groenblauw raamwerk met een veelheid aan waarden en kansen. Het houdt de afzonderlijke steden herkenbaar en zorgt voor een uitgestrekt recreatiegebied dat voor iedereen in de regio dichtbij is.

PM

3.3 Op samenwerking

Het Nederlandse poldermodel is wereldwijd uniek en kent een lange geschiedenis. Ook onze polycentrische Randstad is bijzonder, in vergelijking met bijvoorbeeld Parijs of Londen. De samenwerking in de MRA sinds 2016 past hier naadloos in.

De Metropoolregio Amsterdam is het samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 30 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Elke gemeente en deelregio brengt kwaliteiten in die het totaal versterken.

We werken samen op basis van de MRA Agenda en de samenwerkingsafspraken die zijn vastgesteld in oktober 2021. In juni 2023 hebben de leden van de MRA Raadtafel de samenwerkingsafspraken geëvalueerd.

In de uitvoering werken we steeds vaker samen met het Rijk, de waterschappen, the Amsterdam Economic Board en niet-overheidspartners in de regio. De MRA is inmiddels dan ook uitgegroeid tot een waardevol netwerk dat verbindingen legt met andere stedelijke regio's.

"Samenwerking is een aanvulling op onze eigen beleidsvrijheid"

Provincie Noord-Holland

Dit blijven we doen want het werkt!

- We hebben met deze MRA agenda een aansprekende visie op de regio en de samenwerking, die uitnodigt om met de MRA samen te werken. In deze visie komen de langetermijnambities op het vlak van economie, ruimte en mobiliteit samen
- We bewaken de samenhang tussen de verschillende activiteiten van de MRA
- We coördineren onze samenwerking met het Rijk en de EU en ook lobby- en fondsenwervingsactiviteiten
- We hebben actueel inzicht in de ontwikkeling van de MRA
- We versterken de netwerkvorming met bijeenkomsten en goede communicatie

- We stellen concrete en meetbare doelen vast en zorgen ervoor dat deze worden gehaald
- We zorgen voor helder overzicht in de activiteiten in de MRA en goede verantwoording en transparantie

Verkenning van hoe het beter kan

Beter over schotten heen kijken

We moeten beter over de schotten heen kijken. We denken te veel vanuit eilandjes (óf bouwen en wonen óf bereikbaarheid en mobiliteit óf economie en arbeidsmarkt) en de oplossing voor het probleem op het ene eiland creëert een probleem op het andere eiland. Dit vraagt om meer verbinding tussen de domeinen.

Omdenken

Anders kijken betekent niet alleen meer geïntegreerd kijken, maar ook de bereidheid om 'om te denken'. Vanuit meerdere invalshoeken en samen met mensen en organisaties met een frisse blik.

Zo kijken we (mede onderdruk van het rijk) voor woningbouw veel te veel naar aantallen en te weinig naar noodzakelijke randvoorwaarden, kwaliteit en de bestaande voorraad. Met minder strikte regels voor kamerverhuur kunnen mensen bijvoorbeeld makkelijker kamers in hun huis aanbieden.

Zitten de juiste en benodigde mensen aan tafel?

Anders doen betekent ook: beginnen met de vraag wie er aan tafel zitten. Zijn alle belanghebbende voldoende vertegenwoordigd? Zijn degenen die aan tafel zitten in staat om verder te kijken dan hun eigen positie? En hebben zij het benodigde mandaat hiervoor?

Meer met maatschappelijke initiatieven

Maatschappelijke initiatieven moeten meer vertrouwen en ondersteuning krijgen van overheden en bedrijven. Nieuwe coalities van onderop willen we in onze regio de ruimte geven.

Ongemakkelijke gesprekken voeren

We moeten ongemakkelijke gesprekken voeren in plaats van uit de weg gaan. We hebben iedereen nodig om onze nieuwe toekomst vorm te geven. Ook als de naam van Tata, Schiphol of Shell valt. Want die bedrijven hebben we óók nodig om te verduurzamen. Zo dragen we bovendien bij aan meer onderling vertrouwen tussen overheid, inwoners en bedrijven. En hopelijk ook aan meer draagvlak voor te nemen besluiten.

Om te kijken naar hoe we de samenwerking kunnen verbeteren wordt o.a. gekeken naar de oproep 'Kiezen voor wat nodig is voor de Metropool van Morgen: Anders kijken, anders doen'.

En we nemen de adviezen van de Raadtafel over

- Maak de opgaven kleiner en overzichtelijker, zodat we sneller en met meer positieve energie op gang komen.
- Werk meer samen met verschillende (maatschappelijke) partijen.
- Onderzoek onder alle raads- en Statenleden hun ervaring met het 'goede gesprek'.
- Koppel het uitvoeringsprogramma en de MRA Termijnagenda goed aan de MRA Agenda. Bied dit elk kwartaal actief aan, aan de lokale en provinciale agendacommissies en de voorbereidingsteams van deelregionale raadsleden, bijeenkomsten en colleges.